

قدرت کتبه در معماری

صادق نیک پور

انتشارات ارباب قلم

Inscription Power of Architecture

Sadegh Nikpour

Arbab Ghalam Publish

قدرت کتیبه در معماری

نویسنده: صادق نیک پور

ISBN

978-600-8368-28-1

ناشر: ارباب قلم

موضوع: جلد: مؤسسه تحقیقات کارو کاوش

چاپ اول ۱۳۹۵

تیراژ: ۱۰۰

صفحه: ۱۰۰ | مؤسسه تحقیقات کارو کاوش

دفتر مرکزی انتشارات ارباب : ۸۸۹۴۸۳۹ ۰۹۱۲۰۳۳۲۹۹۷

تهران | خیابان کریمیه | زند خیابان ویلا خیابان اراک | پلاک ۷۲ واحد ۷

arbabghalampublish@gmail.com

arbabghalampublish Instagram

کد پستی ۹۸۹۳۳۱۸

بخش انتشارات سوفیاستر | ۰۹۱۲۶۸۶۶۵۷۵ ۰۸۹۱۶۱۳۰

نیک پور، صادق، ۱۳۲۵ -

سرشناسه

Nikpour, Sadogh

قدرت کتیبه در معماری / صادق نیک پور

عنوان و نام پدیدآور

تهران: ارباب قلم، ۱۳۹۵

مشخصات نشر

۸۰ ص.؛ مصور، جدول

مشخصات ظاهری

9786008368281

شابک

فیبا

وضعیت فهرست نویسی

کتیبه های معماری

موضوع

Friezes

موضوع

NA۸۹۶۵/۰۹۳ ۱۳۹۵

رده بدی کنگره

۷۰۹/۰۳۲

رده بدی دیوبی

۳۵۸۵۸۲۲

شماره کتابشناسی ملی

فهرست

۵	.....مقدمه
۸	.....کتیبه در معماری
۹	.....کتیبه در معماری
۲۳	.....نوع محتوایی و جنس کتیبه
۳۱	.....کاربرد کتیبه در آمریکا
۳۴	.....کتابخانه دانشگاه تهران
۳۶	.....کتیبه های پی بنای آبادان
۳۹	.....کتیبه حضرت و نگهداری خشیارشا
۴۴	.....کتیبه نادر
۴۵	.....کاربرد کتیبه قدرت و رهبر
۴۷	.....کتیبه انا فتحنا لک فتحنا لیا
۴۹	.....کتیبه نصر من الله و فتح قریب
۵۲	.....کتیبه یدالله فوق ایدیهم
۵۵	.....کتیبه لاحول و لا قوه الا بالله
۵۷	.....کتیبه و ان یکاد
۵۸	.....کتیبه هذا من فضل ربی
۶۰	.....کتیبه های ذکر نام و تاریخ
۶۳	.....کتیبه های کرتر
۷۶	.....کاربرد کتیبه در معماری دوران معاصر
۸۰	.....INSCRIPTION POWER OF ARCHITECTURE

مقدمه

ایک هنر هر آنچه که نوشته شود کتیبه است و کتاب را هم کتیبه گیند به خصوص اگر خطی باشد اما کتیبه نام انحصاری بر نوشته هاین است که در بنا و صخره و اشیا و نگین و مانند آنها به کار رفته لذا کتیبه نام کتاب نامی با هم اختلافاتی دارند. عمده ترین وجه تمایز آنها از دید نوشتاری این است که بیشتر کتیبه ها انتخاب جملات خاص به گونه اختصار است. در واقع عصاره فکری و اعتقادی جوامع و پدید آورندگان کتیبه را را می توان در انتخاب مضامین و مفاهیم به کار برده شده در کتیبه ها دید. کتیبه ها در بنا و ساختمان و معماری

---

^۱ در هنر کتاب آرایی کتیبه یک اصطلاح تخصصی است که با تذهیب، تشریح، ترصیع، سرلوح، خوشنویسی، مینیاتور، غبارنویسی و غیره سروکار دارد.

^۲ کتیبه، سنگ نوشته، نوشته خطی روی اجسام Inscription و در این مفهوم نوشته های کاشی کاری، کنده کاری، حجاری، حکاکی منبت کاری معرق نگین آرایشی نوشته های روی جواهرات و دیگر اشیا صخره نگاری و حتی امروزه انواع سندبلاست و غیره در همه انواعشان از باستانی تا امروزی در بر می گیرد

^۳ کتاب خطی، نسخه خطی Manuscript کتابی که چاپی نباشد و با دست نوشته شد.

^۴ در مقاله Difference Between Manuscript and Insscription مورخ ۲۴ مارس ۲۰۱۵ به اختلافاتی در این دو پرداخته شده است.

بیشتر با واژه اپی گرافی آشناخته شده است که به عنوان تخصصی در حاشیه معماری ورود پیدا نمود، هر چند اعتقاد و ساخت کتیبه و کتیبه نگاری منحصر به معماری نیست.

کتیبه نگاری به اندازه تاریخ قدمت دارد و بهره گیری از قدرت کتیبه از همان هنگام که انسان شروع به نوشتن نمود شروع گشت هر چند کتیبه روهی بیشتر مختص رشته باستان شناسی است اما انواع نگرش های متعدد در رابطه با آن از نظر تاریخی، اجتماعی، فرهنگی، فلسفی، ادبی و از رموز و اسرار مختلف نهفته در آنها منجر گردیده که با دیگر رشته ها نیز ارتباط برقرار کند.

کتیبه های متعددی در تاریخ تمدن بشری از دوران های کهن تا به امروز شناسایی شدند و در دوران باستانی یونان، روم، ایران، مصر، یمن، هندوستان، چین انواع کتیبه ها باستانی باقی مانده اند. در دوران اسلامی در میان مسلمانان کتیبه نگاری باز ارج خود را حفظ نمود و آمیخته با اعتقادات مذهبی و برگرفته از روایات و به خصوص قرآن ماندگاری و زیبایی آفرینی هم بر بهره گیری از قدرت اعجازگونه کتیبه به آن افزوده گشت و علاوه بر بناهای مذهبی مانند مساجد، مصلای و درون گنبد و گلدسته و سایر اجزای معماری آنها در دیوارهای معماری با کاربری های مختلف و حتی خانه ها و بازار و مدارس هم جای ویژه خود را حفظ نمود. در این دوران کتیبه ها اختصاصی برای

قدرت کتیبه در معماری

اهداف و کاربرهای خاص به وجود آمدند و یا از فرهنگی دیگر مبدل گشتند و آداب و رسومی برای کتیبه نگاری و استفاده از آنها در معماری مد نظر قرار گرفت.

در صفحات مختصر این کتاب سعی بر آن نیست که حقیقت قدرت کتیبه که بحثی کاملاً فلسفی و نیز اعتقادی است در ثبوت و نفی و یا پیوه استدلال تحلیل گردد، هر چند فلاسفه ای در تحلیل این امر متافیزیکی قدرت کتیبه استدلال هایی نمودند اما در اینجا سعی شد از بیان آنها اجتناب کرد.

بلکه بر آنیم واقعیت قدرت کتیبه و به خصوص واقعیت اعتقاد به قدرت کتیبه را در تاریخ، بواء، جوامع و فرهنگ ها و جهانیابی های متعاقب آن بنمایانیم.^۱ و در این راه به قصد ایجاد فقط نمونه شواهدی ارایه می گردند که نهادهای بودن واقعیت اعتقاد و سرک همه جوامع با فرهنگ ها و ادیان مختلف به قدرت کتیبه و نقش آن در زندگی و هستی را نشان دهیم. و نیز بگوییم این اعتقاد در هر جامعه ای و هر دورانی نموده های مختلف اعتقادی داشته است نوع عبارتت کتیبه ها جهان بینی آنها را نشان می دهد.

صادق نیک پور

بهمن ماه ۱۳۹۵

---

^۱ حقیقت هر امری با واقعیت آن امر متفاوت است. حقیقت به جنبه متافیزیکی هر امر و نوع نگاه ایدالیستی به موضوع است و واقعیت جنبه فیزیکی و وقوع امر و رئالیتی آن را نشان می دهد. رجوع به کتاب حقیقت مجاز واقعیت صادق نیک پور انتشارات ارباب قلم